شاژنی کاتوێ (queen of katwe) … خەندە حەمید

” هەندێ جار ئەو شوێنەی کە تۆ پێی ڕاهاتووی، ئەو شوێنە نییە کە تۆ بەشێکی لێی”

شاژنی کاتوێ فیلمێکی درامییە لە سێپتەمبەری ٢٠١٦ بڵاوبۆتەوە، سەبارەت بە ژیانی ڕاستەقینەی کچێکی١٠ ساڵانە بە ناوی فیۆنا لەگەڵ خێزانەکەی نیشتەجێی گەڕەکە هەژارنشینەکانە بەناوی کاتوێ لە ئۆگەندا، دەبێتە یاریزانێکی لێهاتووی شەترەنج. هەمیشە ئەو فیلمانەم لا پەسندە کە چیرۆکێکی لە پشتە بەتایبەت گەر چیرۆکێکی ڕاستەقینە بێت. فیلمێک کە ئازارەکان، هەوڵەکان، سەرکەوتن و شکستەکان دەخاتە ڕوو، نەک تەنیا وێنە بگوازێتەوە. فیلمێک کە ئاماژەیە بە گرنگی پەروەردە و ڕاهێنان. توانسی مرۆڤ سادە و بێبەش لە ئامرازە سەرەتاییەکانی ژیان دەردەخات. لەلایەن خانمە دەرهێنەری بەتوانا (Mira Nair) میرا نایر کاری دەرهێنانی بۆ کراوە، ئەم خانمە هیندییە و ئێستا لە نیۆرک دەژی، کۆمپانیای فیلم بەرهەمهێنانی هەیە یەکێکە لە دەرهێنەرە سەرکەوتووەکان، هەندێ فیلمەکانی بایۆگرافین و گرنگی تەواو بەو لایەنە دەدات، شێوازێکی تایبەت هەڵدەبژێرێ بۆ ئەوەی چیرۆکەکەمان پێ بڵێ. لەبەرئەوە ئەم فیلمەی ئیشکردنێکی پەروەردەییانە و دەروونیانەیە بۆ لێڕوانەر، مرۆڤ بڕوا بەو دیمەنە هەژار و جەرگبڕانە ناکات کە نیشاندەدرێ لە فیلمەکەدا.

فیۆنا و براکەی لەنێو کۆڵانەکاندا گەنمەشامی دەفرۆشن، مردنی باوکیان قورساییەکی زیاتری خستۆتە سەر شانی دایکیان. دایکی فیۆنا هەموو هەوڵێک دەدات بۆ ئەوەی خێزانەکەی پێکەوە بهێڵێتەوە، بەڵام شکست دێنێ لە مانەوەی خوشکە گەورەکەی فیۆنا، چونکە ناتوانێ بەرگەی ئەو ژیانە سەختە بگرێ، بەڵکو دەڕوات و بە شکستەوە دەگەڕێتەوە. دایکیان خوێندەوار و پەروەردەکراو نییە بەڵام دەکرێ بەهێزیی پەروەردەی ئەو بە بۆ منداڵەکانی، بەمانایەکی تر پەروەردەی ئەو لە بەهێزییدایە. چونکە هەرگیز دەستبەرداریان نابێت لە هەموو سەختی و ناخۆشییەکانی ژیانیان. ئەم ڕۆڵەش خانمە ئەکتەری بەتوانا (Lupita Nyong’o) دەی گێڕێت. ئەم ئەکتەرە زۆرترین خەڵاتی بەدەست هێنا لە فیلمی (دوانزە ساڵ کۆیلایەتی) بەهۆی لێهاتووی و جوان ڕۆڵگێڕانی لە فیلمەکەدا، هەروەها خەڵاتی باشترین ئەکتەری

یاریدەدەری بەدەست هێنا. پێم وایە بە ئەم فیلمەش هەمان پلە و توانای هەیە، هەربۆیە شایەنی خەڵاتە. هێندە جوان ڕۆڵ و ئەرکی دایک بەرجەستە دەکات لە کاتی سەختی و نەهامەتییەکانی ژیان، کاتێک هیچ پشت و پەنایەکت نییە و دەتەوێ بەردەوام بیت لەو نیوە ژیانەدا. لە فیلمەکەدا چەندان دیمەنی جوانی پڕ لە هاوسۆزی و پێکەوەیی و لێکتێگەیشتن هەیە.

هەستی فیۆنا بە زانین وای لێکرد کە بچێتە شوێنێک، کە تێیدا یاری شەترەنج فێری کۆمەڵێک منداڵ دەکرا، لەلایەن مامۆستایەکەوە بەناوی (ڕۆبەرت کەتیندی) بەڕێوەدەبرا و ڕاهێنانیان پێ دەکرا. ڕۆبەرت مامۆستایەکی بەئاگا و سەرکەوتووە، زۆر جوان ئیشی لەسەر شێوازی پەروەردەی منداڵەکان دەکرد، بە ئەوان کە هیچیان نەبوو بە سکی برسییەوە ئەستەمە بتوانی ورە بەرز بییان هێڵێیەوە. چونکە تارمایی برسییەتی لە چاوەکانیان بەدیدەکرا، مامۆستاکە ڕۆژانە لەگەڵیاندا بەر ئەو هەستانەیان دەکەوت هەستی برسێتی و هەستی بێبەشی، هەرچەندە مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵانی هەژارنشین، بەپەروەردە و بەماڵە زۆر زەحمەتە، بەڵام دەی زانی چۆن مامەڵە لەگەڵ هەموو ئەمانەدا بکات. ئەمەش لەهاتوویی پەروەردەیی و توانای ڕۆبەرتی مامۆستا دەردەخات. ئەو سەرەتا بە فیۆنا دەڵێ ئەم شوێنە بە ململانەکارانە!

دایکی فیۆنا سەرەتا ڕێگرە لە بەردەم منداڵەکانی کە ئەم یارییە بکەن و بە قومار ناوی دەبات، پێی وایە نابێت کاتەکانی خۆیانیان پێ بەڕۆبکەن، چونکە پێویستە ئەوان ئیش بکەن بۆ ئەوەی بتوانن بمێننەوە و بەردەوام بن لەو ژیانە سەختەی هەیانە. بەڵام ڕۆبەرت هەوڵێکی زۆر دەدات بۆ ئەوەی لە دایکیان بگەیەنێ کە ئەمە قومار نییە و ئەوان دەرفەتی ئەوەیان دەبێت لە شامپیۆنی (پێشبڕکێی)(king’s college) بەشداربن، چونکە فیۆنا زۆر زیرەکە، بۆ ئەوەی پاشان ڕێگەیەکیان بۆ بدۆزێتەوە کە بچن بۆ فێرگە و بخوێنن. ڕۆبەرت دەزانێ توانای فیۆنا زۆر لەوە زیاترە کە تەنیا سەوزە بفرۆشێ، پێی وایە ئەوان شایەنی زیاترن. دایکیان لە خەمی پەروەردەی ئەوان ڕێگە بە منداڵەکانی دەدات بەشداربن. دەڵێت من ڕێگەیان دەدەم بەڵام تەش کە بەڵێنێکەت نەبردە سەر هەرگیز منداڵەکانی من نابینیەوە.

یەکێک لە نموونە پەروەردەیی و جوانەکانی ڕۆبەرتی مامۆستا لە کاتی بێئومێدبوون و نامەبوونی منداڵەکان بەو شێوەن و ڕووبەڕووبوونەوەیان بەرانبەر بە گرووپە بەشداربووەکانی تر

ئەوەیە، کە نموونەیان لەسەر برسی□تی بۆ دێنێتەوە ئەو دەرک بەوە دەکات ئەمە نزیکترین و باشترین ڕێگەیە کە مندا□□انێکی برسی و بێبەش بەشێوەیەکی پەروەرد□یانە تێبگەیەنی. دەڵێ؛ دوێنی لە ڕێگەی پاسەکەمدا سەگ□ک□ی لاوازم بینی، سەگەکە زۆر برسی بوو، چاودێری پشیلەیەکی دەکرد، سەگەکە دەستی کرد بەوەی پشیلەکە بگرێ لە کۆڵانە و گۆمە ئاو و خانووەکە، پشیلەکە تەنانەت بازی بەسەر کتری سەر ئاگرەکەشدا دەدا و دواتر بزر بوو. سەگەکە لە ماندوویان بەربۆوە لەسەر زەوییەکە. منیش بە سەگەکەم گوت چی ڕوویدا؟ تۆ زۆر برسی بووی بەڵام ژەمەکەت لەدەست چوو و دوورکەوتەوە. سەگەکە پێی گوتم کێشەکە من بووم. تەنیا ڕام دەکرد بەدوای ژەمێکدا، بەڵام ئەو پشیلەیە ڕای دەکرد بە دوای ژیانیدا.

ڕۆبێرت دەڵێ؛ دەبینن ئەم منداڵانە، جلی جوانیان هەیە، جێگەی ئاسوودەیان هەیە، ئەوان وەک سەگەکە وان. هەموو شتێکیان ئاسان بۆ دێتە بەر دەست، بەڵام ئێوە پشیلە مەزنەکانی منن، ئێوە بەدوای ژیانتاندا ڕادەکەن. بەمە ورەی هەموو منداڵاکان بەرز دەکاتەوە. فیۆنا هەندێ جار باوەڕ بە توانا و لێهاتووی خۆی ناکات، لای سەیرە لە کەسێک دەیباتەوە کە خوێندوویی□تی و پەروەردەی بینیوە ئەویش هیچ خوێندەوارییەکی نییە. ڕاستی پەروەردە دەتوانێ ئاسانتر و باشتر لێهاتووی□کانت پەرە پێ بدات، بەڕێگەیەکی زانستییانەیاندا بەرێت، ئەگەرنا هەموو مر□ق□ک توانایی مێشکی هەیە گەر بزانێ و بەهرە و زیرەکی خۆی بدۆزێتەوە لەو بوارەی کە تێیدا لێهاتووە. ڕۆبێرت دەرخەری تواناکانی فیۆنا بوو.

یاری شەترەنج ئەوەی بۆ گرنگ نییە کە تۆ چۆن و چەند بەهێزی یاخود دەوڵەمەندی، بەڵکو دەتوانێ بۆ ژیانێکی باشتر فێری ڕێگەیەکی ستراتیژیانەت بکات. ئەمەش پ□و□یستی بە هێز و دەربازبوونە لەو دۆخەی تێی دای. هەربۆیە فیۆنا دەڵێ: ”شەترەنج، مێشکم تیژ دەکاتەوە”.
فیۆنا هەرچی لەبەردەستی بوایە دەی کرد بە شەترەنج و ڕاهێنانی پێ دەکرد، بەردەوامی و سووربوونی فیۆنا پاش هەوڵ و شکستەکانی دەرخەری ئەو ویستەیە کە فیۆنا لە شەترەنجدا دەیبینێتەوە. ئەمە بۆ ئەو دەبێ بە خەون و دەیەوێت لە ڕێگەی شەترەنجەوە ئەوەی دەیەوێت بە دەستی بێنێت بۆ خۆی، دایکی و خێزانەکەی. لە دواجاردا سەرکەوتوو دەبێت وەک پاڵەوانی شەترەنج لە ئۆگەندا، کە هەموو خەڵکەکە بەپەرۆشەوە چاوەڕێی سەرکەوتنەکانی فیۆنان و هاوسۆزن لەگەڵی. دواتر دەتوانێ بخوێنێ و هەروەها دەتوانێ شوێنێکی شایستەی

ژیان لەژێر سەقفێکی پڕ لە خەون و ویستدا هەموو خێزانەکەی کۆبکاتەوە.

گفتوگۆ لەگەڵ هونەرمەندی سەماکار کاروان عومەر ... سازدانی/ شاخەوان سدیق

کاروان عومەر:
من و سەما دوو هاوڕێی ناکۆتاین، چونکە پێکەوە هاتوینەتە بوون
سازدانی/ شاخەوان سدیق

سەما یەکێکە لە هونەرە مۆدێرنە هاوچەرخەکان و لەسەر ئاستی دونیا لە ئێستادا گرنگی زۆری پێدەدرێت، بۆ ئەو مەبەستەش (29/4)ی هەموو ساڵێك وەك ڕۆژی جیهانی (سەما) دیاری کراوە. هەربەو بۆنەیەشەوە، پێم باش بوو ئەم دیدارە لەگەڵ هونەرمەندی سەماکار(کاروان عومەر)دا ساز بەدەم.

پ١/ زۆرجار باس لەوە دەکرێت کە سەما، هونەرەو هەندێکیش پێیان وایە کە جۆرێکە لە زانست، چونکە کارێکی هەروا سانا نییەو سەلیقەی وردی پێویستە، ئێوە بیرو ڕاتان دەربارەی ئەمە چیە؟ سەما هونەرە یان باڵاترە لە هونەر؟

کاروان/ بە دڵنیایەوە سەما هونەرە، بەڵام هونەرێکی ئاسان نیە و تێدا ژیان و هیلاك بوون، وە هەوڵدانی پێویستە، چونکە بونیادنانی جەستە و ئامادەکردنی کارکردەی جادونیە، وەك چۆن کارکردەی بە هەرەیەکی ڕەها و فراوان نیە، کە لە هاتنەبونتەوە لە تێدابونی هەبێت، بەڵکو خود ئامادەکردن بۆ سەما پرۆسەیەکی درێژخایەنی ژیانکردنەو بەبێ ئەوەش دەبێتە حەزێکی کورت خایەن، یان ناهۆشیار و نا زانستی لە سەمادا، هەر وەك چۆن پرۆسەی فێربوون سنورێکی نیە بۆیەی لێرە دا ئیتر کۆتایی دێت، سەما فێربوونیش ئیشکردنی ڕۆژانەی ڕاستگۆیانەی ناو هۆڵەکانی سەمایە، ئەو کاتەی خۆڵی نیشتوی سەر جەستە تێکەڵ بە خۆڵی ناو هۆڵەکان دەبن، ئیتر هیوایەك بۆ سەما

فڕینێك لە جەستەیەکی ئازاد دا دێتەبوون.

بەدڵنیایە وە سەما هونەرە و لە ڕیزبەندی پێشەوەی هەموو هونەرەکانی دەربڕیندایە، چونکە سەما باڵاترین هونەری دەربڕینە، ئەگەر جوڵەی مرۆڤی کۆن بۆ خود ناساندن یان ئاشکراکردنی ژیان بێت، یان ئاماژە و داواکاریەکانی ئەو منداڵە بێت کە ئێستا هاتۆتە بوون کە لە پرۆسەیەکی فڕبوندا جوڵەکان و هاوسەنگی دە دۆزێتەوە، وەك چۆن دەربڕین وەك پیویستیەکی سەرەتایی هەموو بونەوەرەکانە بەئاژەڵەکانیشەوە، ئەگەر کەمێك بەسەر نجدانەوە بڕوانین، دەبینین کەچۆن سەما بەشێکی گرنگی ژیانی ئاژەڵەکان پێکدەهێنێت، گەر بڕوانین لە پرۆسەی وانەوتنەوە و پرۆژە سەماکان، هەمان شتە تەنانەت جوڵە سەمای سروشتە و دیاردە سروشتیەکان روبەرێکی ئاشکراو فراوانیان لە سەمادا هەیە، وەك دەبینین کە ڕاهێنەرو سەما کۆریۆگرافیەکان چۆن لە بونیادنانی تەکنیکی ڕاهێنان و کۆریگرافیەکانیاندا سودێکی فراوانیان لە دەربڕین وجوڵەی ئاژەڵ وسروشت بینیوە، لێرەوە تێدەگەین کە سەما وەك دیاردەیەکی یەکانگیر بەژیانی مرۆڤ، نزیکترین و جوانترین وڕونترین دەربڕینە لە خودناساندن و خود پێناسەکردندا، لێرەشە وە دەگەین بەو دڵنیابونە، کە سەما باڵاترین هونەری دەربڕینە لە نێوان هونەرەکانی تردا، ئەم بۆچونەشم لە دوو سەرچاوە وە هەنگاو دەنێت.

یە کەمین، سەما لە دەر بڕیندا پە نا بۆ هیچ مادە یەك نابات وەك ناوەندێك بۆ گوزارشت کردن و دەربڕین و ئاماژەکانی جەستە، کە دەست پی دەکات بەرجەستە بوون دەکەوێت و بەرجەستە بوون ڕوودەدات، بەر ئێستا بوون بەر خودبوون، بەر ئەو جەستە یە دەکەوێت کە لە ژیانماندا بە ردەوام هاوەڵ و ڕێگە ڕێمانە بەبێ هیچ پیویستیەکی تر دەربڕین دەکات، بۆیە ڕاستەو خۆ بەر ناوەوە وخەون و هەستەوەرەکان و بیرکرنەوەکان و هێزمان دەکەوێت. دوەمین کاتێك کەمنداڵ یان مرۆڤی کۆن سەرەتایترین دەربڕین دەکات و لە پرۆسەیەکی فڕبوندا بەرەو پێش دەچێت، دواتر هەمان ئەوجوڵە و سەمایانە دەبنە گەنجینە و پاشخان و بە سەرچاوەیەکی گرنگ لە مرۆڤناسیدا بەکار دەبرێن، کاتێك تێدەگەین کە بە هاونرخی سەما لەلای زانایانی زانستەمرۆڤایەتیەکان، بە تایبەت زانا ئەنترۆپۆلۆژ و ئارکیۆلۆژەکان چەند گرنگە بۆ مرۆڤناسی و هەڵگرتنی شوێنەواری مرۆڤبوون لە سەر زەوی، هەمان کات لە ئەزمونی مرۆڤی هاوچەرخەوە لەو واتایە گەیشتوین کە ئەوە تەنها عەقڵ و زانستە داهێنان و بەردەوام بوونیان بە ژیان و مرۆڤایەتی بەخشیوە، بەلایەکی تردا گەر

بگەڕێینەوە سەر پێناسەی زانست وەك تێگەیشتنێکی سەردەمیانە، زانست بریتیە لە کۆکردنەوەی تەواوی هەموو ئەو زانیاریانەی کەلە ئە نجامی ئەزمونکردن و هەوڵدانی مرۆڤەکان بۆ فێربوون لە سەردەمێکدا بەرهەم هاتوون و بە شێوەیەکی سیستماتیکی کۆکراونە تەوەو پارێزراون و بونەتە سەرچاوەی فێربوون و بەردە وامبوونی ژیان و پێشکەوتنی مرۆڤایەتی، سەماش شانبەشانی هەموو ئە و زانستە مرۆڤایەتیانەی کەبونیان هەیە ومرۆڤایەتیان لە لە ناوچون پاراستوە… بەرەو پیشچوە و هەنگاوی ناوە گەر یەکەم هەنگاوی سەما بۆ فێربوون لە سەدەی شانزە دا لە ئیتالیا لە ناو ماڵ و کۆشکی شاهانەدا دەستپێکربێت، ئەوە ئێستا سەما ماڵ و شوێنگە وئەکادیمیای خۆی هەیە بۆ فێربوون، بەردەوام توێژینەوە زانستیە گرنگەکانی بواری سەما، زانستی جەستە و ڕێکەهاتە ئەناتۆمی وئۆرگانی و تەکنیکیەکانی فروانتر و پیشکەوتوتر هەنگاوەکانی خێراتر، تێکڕای ژیانی مرۆڤایەتی لە بواری دەرونناسی وپزیشکی و کۆمەڵایەتی بەگشتی داگیر دەکەن.

لێرە شەوە دەتوانم بڵێم سەما لێرە بوونە ژیانبوونە بەردەوامبوونە. کەواتە سەما هونەربونە زانست بوونە مرۆڤبونە، بەڵام تەنها ئەو کاتانەی لە پرۆسەیەکی زانستیدا گرنگی بە فێربون و ڕاڤەکاری و توێژینەوە دەدات، زانستێك نیە بەبێ بناغە لێرە بێت وەك چۆن هونەرێك نیە بەبێ ڕاستگۆیی و هەست و هێزو بیرکردنە وەلێرەبێت، ئەمەش تەنها لە دۆخێکدا، گەر بە دوای داهێنان و بەردەوامیدا هەنگاوەکان سەر چاوەیان گرتبێت، نەك بۆ ئامانج ومەبەستی کورتخایەن و بەرژەوەندی و دوور لە مرۆڤبوون.

پ٢/ هەندێك جار دەوترێت ئەوەی مرۆڤ لە هونەرەکانی تری وەك (شانۆ، وێنەکێشان و مۆسیقادا) ناتوانێت بیانێت، لە سەمادا زۆر بە ئاسانی دەتوانرێت گوزارشتیان لێبکرێت، ئەو نهێنیە شاراوانە چین کە مرۆڤی سەماکار لە ڕێگەی جوڵەکانی جەستەیەوە دەتوانێت بە فراوانی کەون تەعبیریان لێبکات، سەما کوێی ناتەواویەکانی ئێمە تەواو دەکات؟

کاروان/ من لەگەڵ ئەو بۆچونەدانیم کە لە سەمادا زۆر ئاسانترشتەکان دەوترێت وەك لە هونەرەکانی تردا، ناشزانم ئە وەکێیە وادەڵێت؟ ئەوە بۆچونی کەسێکی تایبەت یاخود کۆمەڵگا یان هونەرمەندێکی کوردە؟ خۆزگە ڕونتر ئەو بابەتە لە پرسیارە کەتدا دەخرایە ڕوو بۆ ئەوەی پێت بڵێم ئەو شێوە بیرکرنەوەیە لە کوێوە سەرچاوەی گرتوە، چونکە ناکرێت لە گفتوگۆیەکی هونەریدا پە

نابەرینە بەر بۆچونێك كە بناغەی نەبێت ولە زەمینەسازیەكی پتەوە وەیان توێژینەوەیەكی زانستیە وە سەرچاوەی نەگرتبێت، هیوادارم و دڵنیاشم تێدەگەیت كە ئێمە باس لە سەمایەك دەكەین، كە نەك بە تەنها بۆ نەریت پەرستانمان، بەڵكو بە كولتور پەرستانیشمان نامۆیە، سەما لەمێشكی هونەرمەندان و ڕۆشنبیرانماندا وەك نەریت هەڵسوكەوتی لەگەڵ دەكرێت نەك وەك هونەرو زانست، كە كاریگەریەكی باڵای بە سەر سەرتاپای جەستەی كۆمەڵایەتی و بونیادی مرۆڤەكانەوە هەیە، بۆ من لێرە دا گرنگە بناغەیەكی پتەوكە بە گفتوگۆ و بەڵگەی سەلمێنرا و دێتە بوون ..
بۆ كولتوری سەما دروستبكەم، نەك هەموو ئەو سەر لێشێواوی و قسە فڕێدانەی كە تەواوی ئاستی ڕۆشنبیری ئێمـەی بۆ بڕێك دەستكەوتی مادی وێران كردوە، لەگەڵ ڕێزم بۆ ئەو كەمینەیەی نەبەشدارن نەهانـدەری ئەوشێـوە وێرانكردنـەن، دڵنیـام تۆش وەك گەنجێـك ئـەم بۆچونەی منت پێ گرنگە و گرنگی بە كاری جەخت لێكراو تێكمە دەدەیت.

ئێمەی مرۆڤ لە ساتی خود جوڵاندن و سەمادا، بە واتای ڕێكاری ئێمە لە سەما دا كە لە بەرجە ستەبوون، بەر جەستە كردن و بەرجەستە كەوتندا خۆی دەبینێتەوە … ڕاستەوخۆ بەر زمان و ڕێزمانێكی تایبەت بەجوڵەو دەربڕین دەكەوین، ئەو زمانەش زمانی جە ستەیە، زمانی جەستە بریتیە لە شێوەیەك لە شێوەكانی بە ردەوامبوون لەگەڵ ئەوانی دی بە بێ قسەكردن بە هاوەڵی و گوزارشتی و دەربڕینی دەموچاو دە بێتەزمانێكی زیندو. لێرەوە دەڵێم كە هەریەك لە هونەرەكان زمانی تایبەتی خۆیان هەیە بۆ دەربڕین وەك چۆن شێوازو مێتیقی هونەری و كۆنسێپتی كاركردنیان هەیە، لە بەر ئەوە ناكرێت بە وشێوە ڕەهاییە لەو بابەتە بدوێین، چونكە ئەگەر زمانی هونەری بەراستگۆییانەكاری پێ بكرێت وپەیامێكی ڕونی هەبێت وبەهێزوە بە هۆشیاریەكی هونەری وزانستیەوە داڕێژرابێت، ئەوا دەتوانێت بكرێتە دەربڕی هەموو ئەو بابەتانەی دەمانەوێت بیگەیەنین بە وەرگر. سەما كاركردن كارێكی هونەری هەروا ئاسان نیە بتوانین هەرچیمان هەیە بیڵێین، ئەگەر بە وردبینیـەوە پێكهـاتەیەكی داڕێـژرا و تـەواوكراو هـاڕمۆنیەكی یەكـانگیر جـوڵە و كۆریۆگرافیەكـان دا نەڕێژریـت، ئەوانـاتوانرێت مەبەست و پەیام بگەیەنێت و دە رەهاتە یەكبێت لە هونەری سەما. بۆ وەڵامی دوا بڕگەی پرسیارە كەش وتەیەكی ڤۆلتێر فەیلەسوف و نوسەری فەرەنسیم دێتە یاد كاتێك دەڵێت – "زمانەكان دراون بە مرۆڤ. تاوە كو بتوانێت بیركردنەوەكانی خۆی پێ بشارێتە وە" .بەرامبەر بەم وتەیەش چەند زانایەكی جیاوازی توێژەر لە بواری زمانی جە ستەدا دڵنیایی ئەوە دەدەن – كە جەستە درۆ ناكات. لێرەوە دەتوانم بڵێم

ئەو هونەرمەندانەی ناتوانن ئەوەی ئەیانەوێت لە هونەرە کانیاندا بیڵێن، ئەوە یان ئەوانەن کە لە بەکارهێنانی زماندا ترسنۆك وهەلپەرست و درۆزنن – یان ئەوانەن کە لە هونەردا هیچ بیرکردنەوەکیان نیە و بە هۆی زمانی هونەرە وە ئەوەندەی ترخۆیان لە مۆڕالی مرۆڤبوون و ڕاستیەکان دەشارنەوە، دیارە شاردنەوەی بیرکردنەوە و درۆزنبوون لە ئێستادا لە کوردستان بۆتە کولتورو مۆڕالی هەنوکەیی مرۆڤبوون، سیاسەت، بازرگانی، دامەزراوە کۆمەلایەتی، پەروەردەیی، تەندروستی و هونەریەکان و ناڕاستگۆیی و دومۆڕالی سەرتاپای جەستە و بەڕێوەبردنیان وەك مۆرانە تەنیوە، لێرەوە ئیتر تاکە هونەرێك تەنها زانستێك کە بتوانێت پە ردە هەڵماڵێت لە ڕوی ئە و هەموو داڕزانە… سەمایە کە دەتوانێت مرۆڤەکان لە ڕەگو ڕیشەوە بەرە و قوڵاییە پەنەهانە کان بڕوات ونهێنیەکانی بوون ئاشکرا بکات، ناتەواویەکانی جەستە و هۆشیاری دیاریبکات، بەڵام سەمایەك کە بتوانێت لە ئێستا بووندا بێت سەمایەك کە گوزارشتی ڕەوان بێت لە پانتاییە سپیە کاندا سەمایەك کە دەروازەیەك بێت بۆ تێکشکاندنی ئەو نەریتانەی کە مرۆڤبونی مرۆڤی ئێمە یان پارچە پارچە کردوە.

پ٣/ مرۆڤ چۆن سەما و هەست و تواناو بیرکردنەوەکانی پێکەوە کۆبکاتەوە؟ ئایا لە سەمادا مرۆڤەکان دەتوانن بڕۆنە ناو بەریەککەوتنێکی ڕاستەوخۆی مێژووی خودی خۆیانەوە؟ سەما هونەری وەرگرتنی چێژە، یان هونەری گەڕانەوەی مرۆڤە بۆ ناوخودی خۆی و دەروازەیەکە بۆ ئاشنابوون بەخود لە ڕێگەی جوڵەکانی جەستەوە؟

کاروان/ هەست ووزە و بیرکردنەوەکان بوون وە ئامادەیان لە بچوکترین خانەی لەشدا هەیە، چۆن دەکرێت ئاشکرا بکرێن و بەرەو پێش ببرێن و زیندوبکرێنەوە؟ ئەمەش لە ڕێگای پلانێکی تۆکمەی ڕاهێنان و ئیشکردنەوە بەرهەم دیت. جەستە مێژوی هەر یەکێك لە مرۆڤبونی ئێمەیە، سەماش ڕیگایە کە بۆ گەیشتن بە ئاستێکی باڵاتر لەبونی جەستەدا چیرۆکەکانی جەستەش گیرِانەوەی هەموو ئەو مێژوەیە کە شوێنگەی لە سەر جەستە جێهێشتوە، هەرلە بە هاوەڵی کردنمان لە لە دایکبونمانەوە گێڕماندەدات بە ئێستامانەوە. هەموو هونەرەکان چاوگی چێژ بەخشین و چێژوەرگرتنن، ئەم دوو دۆخەش چێژبەخشین وچێژوەرگرتن دوالیزمەن و یە کانگیرن و پێکەوە کاردەکەن، چونکە ناکرێت تۆی سەماکار لە جیاتی چێژوەرگرتن، لە نەزانیدا لە ئازاری جەستە دا بناڵێنێت، لە نا هۆشیاریتدا هەرچی ببینیت کۆپی بکەیت وبیخەیتە سەر شانۆکان بە ناوی داهێنانەوە پێشکەشی بکەیت، کە

لوتکەی توانای داهێنان واتە بە کارهێنانی وزەی عەقڵ و زانست نەك نەزانین و خورافە، بە هۆی ئەو وزەیە شەوە سەماکار دەگات بە خودی خۆی، دەگات بە خودناسین و ئیتر تەنها و تەنها لە بیرکردنەوەی شەپۆلی دەنگدانەوەی جە ستەی لە کاتی فڕیندا ڕادەمێنێت، لێرە دا گرنگی چێژمان بۆ ڕوندەبێتە وە کاتێك بینەر چێژ دەبنیت ئەو کاتەیە کەسەماکاری هۆشیار سەرەتا خۆی چێژ لە کارەکەی دەبینێت و بەمتمانەیەکی بی سنورەوە دەگاتە فڕینێك کە تەنها خۆی لەلوتکەی ئەو چێژە تێدەگات، بەڵام بینەران لە سەرسامی ئەوفڕینەو گەیشتنی هەست و وزەو بیرکردنەوەی هۆشیاری سەماکاردا، چێژێکی ناکۆتا و پڕ بە هاترین جوانیان بەردەکەوێت کە هەرگیز بەوشە ناتوانرێت گوزارشتی لێبکرێت.

پ٤/ بەبڕوای ئێوە چۆن سەما دەتوانێت پەیوەندیەکی بەهێزوکاریگەر لە ناوەوەی مرۆڤەکاندا دروستبکات، بەجۆرێك توانای گوزارشت و هێزو ئێرۆتیکی جەستەتا ئەو ئاستەی ببێتە بزوێنەرو پاڵپیوەنەری گۆڕانکاڕیەکان. ئایا سەماله کوێوەگۆڕانکاریەکانی لە هێزرو جەستەی مرۆڤەوە دەست پێدەکات؟

کاروان/ سەما ئەو کاتە دەتوانێت پەیوەندیەکی بە هێزو کاریگەر لە ناوەوەی مرۆڤەکاندا دروستبکات، کە جەستە لە ئەنجامی ڕۆژانەی ئیشکردنەوە نەك تەنها تەکنیکەکانی سەمای بە ڕاستودروستی لە پڕۆسەیەکی تێکمەی فێربووندا بەر جەستەکردوە، بەڵکو سنوربەندی سروشتی ئەناتۆمی و ئۆرگانی جەستەی بەزاندبێت، ئەم کارەش بە توێژینەوە و قوڵبونەوە لە تێکڕای ئەو میتۆدە جوڵەیی و جەستەییانەدا سەرهەڵدەدات و خۆی دە بینێتەوە کە سەماکار شارەزای دەبێت و ڕۆژانە بە بەردەوامی پراکتیکیان دەکات، ئەومیتۆدانەش زۆر زۆرن و ڕۆژانە زیاتر دەبن، کە واتە تۆی سەماکار دەبێتچی بکەیت تا بتوانیت لەگەڵ شەپۆلی خێرای گۆڕانکاریە سەردەمیەکانی بواری جەستەدا هەنگاو بنێیت؟ گۆڕانکاریەکانیش ئەوکاتە دروست دەبن کە سەماکار هەست دەکات گەیشتوە بە ئاست و بە ئەنجامێك کە شتێکی زۆر جیاواز و نە کردەی لە جەستەیدا بەرهەم هێناوە، ئیتر ئەوکات هەرزو بۆخۆی لە ئاسمانی توێژینەوە دافڕینەکانی ناکۆتا لە گەڕاندان بە دوای ئاشکرا کردنی خەون و فە نتاسیا دورە دەست و دورە ڕێگاکان. سەماکردن واتای کارێکە کیمیایی و ئۆرگانیەناوەکیەکانی جەستە، بەم شێوەیەش توانا و هێزە ئێرۆتیکیەکان دەگەینێتە ئاستی هەڵپژان، هەڵڕژان، بەرپابوون و دەرچون لە هەموو سنورە دروستکراوەکانی ئازادی ئیرۆتیك وجەستە و چێژبینین.

پ٥/ هەموو مرۆڤێك لە ژیاندا پرسیارگەلێكی هەیە كە پێویستیان بە وەرگرتنەوەی وەڵامەكانیەتی بۆ ئەمەش بە شتێك گوزارشتی لێدەكات تۆ بۆ سەمات هەڵبژارد؟ سەما دەتوانێت تا كوێ وەڵامی پرسیارە وجودیەكانی تۆ بداتەوە؟

كاروان/ من وسەما دو هاوڕێی ناكۆتاین، چونكە پێكەوە هاتوینەتەبون، سەمام وەك منداڵێك لە خۆمدا گەورە كردوە، ئێستا لە تەمەنی گەنجیدایە و بە دڵنیایەوە هەنگاو بەرە و گە ورە بووون دەچێت، وەك منداڵێك دەستی سەما وجە ستەمم گرتوە بۆ فێربوون، پلە بە پلە بەرە و سەرەوە سەرم خست لە ئێستادا گەورە بوە و خۆی هەنگاوەكانی دەنێت. سەما لە ڕێگای پێكانەوە هەبوونی منی بەڕەگوڕیشە وە لە سەر زەمین داكوتاوە، سەما سەلماندنی هەبوونی منە لێرە و لە ڕێگای پێكانمەوە شوێنە كانیترم پێدە ناسێنێت، سەماكردن ئەو ساتەوەختەیە كە هە ستی كردنی شتێكی جیاوازم پێدەبەخشێت، شتێك كەم كەس دەتوانن بیكەن، ئەویش سەمایە تەنانەت سەما لێرە بونیشم دەپارێزێت، لە ڕێگای سەماوە دەستم بردوە بۆ هەموو شوینێك لە جەستەمدا ئەو شوێنانەی لای مرۆڤەكان فەنتاسیا و ئەستەمەو بەردەوام ترسیان لە گوتارەكانی جەستە و سەما هەیە، شوێنە تاریكەكان ئەو شوێنانەی زۆر لە مرۆڤەكان لە ژیانیاندا نە پێی دە گەن نە لێی دەگەن.

پ٦/ ئێستا هونەری سەما یەكێكە لە هونەرە باڵاو ئەكادیمەكانی دونیا، بەڵام لە چاو هونەرەكانی دیكەدا لە هەرێمی كوردستان گرنگی بەم هونەرە نەدراوە، بەبڕوای ئێوە هۆكاری ئەمە چیە؟

كاروان/ هۆكارەكان زۆرن گرنگەكان ئەمانەن…لە ئێستادا زۆربەی پێویستیەكانی ژیانی مرۆڤی كورد گرنگی پێنادرێت دەبێت هونەری و سەما لە كوێی ئەم هاوكێشە یەدابێت.. هونەرمەند خۆی دەستی هەیە لەم كارە دا، كاتێك لەنەزانین و نا هۆشیاریدا ناتوانێت ماڵێك لە ناوەوەی مرۆڤە كاندا بۆ خۆشویستنی سەما وپەروەردەكردنی بونیادبنێت دێت تەنها هەوڵ و گرنگیپێدانی بۆ خود سەنتەری تەنها دروستكردنی بارەگای حیزبی بێت بۆ كارەكەی، ئیتر دەبێت چاوەروانی چ هەناسەیەك بۆ پێشكەوتنی سەما… سەما ئەگەر كاركردنێكی تۆكمە نەبێت بۆ مرۆڤەكان لە پێناو مرۆڤەكان… كاری هونەر گەر لەگەڵ بەركەوتنی بە مرڤەكان ئیتر مرۆڤ نەبێتە سەنتەری پرۆژە وكارەكان ئەوە هیچ واتایەك بۆ مرۆڤبونی سەما كار و شانۆكارو هونەرمەند بوون نامێنێت و درۆیەكی گەورەیە ئەو پرۆسەیە كاتێك هونەرمەندپیش هەموشت خۆی دەكاتە سەنتەری هەموو پرۆژەكان، ئیتر واتایەك بۆ

پێشکەوتن و ڕەگوڕیشەدانان نامێنێت، لەم کاتانەشدا هێزی خورافە و غەیبانیەت زۆر ئاسان دەتوانن بەهای باڵاترین هونەر، کە سەمایە کەمبکەنە و هەتا سنوری فەتواو تەکفیرکردنی بگەیەنن. بە دڵنیایەوە لە ئێستادا سەما لە خراپترین ئاستی هۆشیاری حیزب و کۆمەڵگای نەریتدایە، لە بیرمان نەچێت تا ئەوکاتەی گوتاری سەر شانۆکان گوتارێکی خۆ پارێز و کۆیلە بوون و ترسنۆکانە بێت ئەوا ناتونرێت ئازادی ژیانی کارکردنی هونەری دەستە بەر بکرێت و دواڕۆژێکی پرشنگدار بۆ پرۆژەی سەما دروستبکرێت.

پ٧/ پڕۆژەتان بۆ برەودان بەم هونەرە لە هەرێمی کوردستان هەیە؟ پێتان وایە لە ئایندەدا سەما و جوڵەکانی جەستە دەبنەخواستی نەوەکانی ئایندە؟ ئێوە ئارەزوو بۆ سەما لە هەرێم چۆن دەبینن؟

کاروان/ سەرەتا ئەمەوێت ئەوە بڵێم کە من لە ساڵی ٢٠٠٨ وە بە پرۆژەی جیاواز بۆ منداڵان، گە نجان و بە تەمەنەکان لە سەر ئاستی کۆنسێپت وتنەوەی وانەی سەما و نوسین و وەرگێڕانی پەڕتوکی سەما، هەوڵمداوە سەما وەك هونەرێکی زانستی بۆ برەودان دروستکردنی کولتوری سەما لە کوردستاندا، بناسێنم. ئەم پرۆژانەش بۆ شانۆکاران و کە سانی ئەماتیۆر بوون تا ئاستی چون بۆ لای مرۆڤە پە راویزخراوەکانیش هەنگاوی ناوە. راستە من لە کوردستان ناژیم، بەڵام بە پێی ئەو کاتانەی کە لەژیانی هونەریم وپرۆژەکانم دەتوانم بیدەم بە کوردستان، توانیومە سەمای هاوچەرخ بناسێنم ولە لای گەنجان تا ئاستێکی باش خۆشەویستی بکەم، کاتێك گەنجێك پێی باشە بە سەما نەچێتە سەر شانۆ، بەڵکوچاوەروانی پرۆژەی تۆکمەبێت گەر ئەو پرۆژەیە سودی تەنها فێربونبێت نەك بچیت بۆ بڕێك دەستکەوت هەموکارێك بکات. ئەمە بۆ خۆی مژدەبەخشە و خۆشنودیە، چونکە ئەو گەنجە کە لەئێستادا لە هەموو ئەو بە بازرگان بونەی هونەردا، خۆی دەپارێزێت کە تەنها وەك کاڵایەك هەڵسوکەوتی لەگەڵ بکرێت. بەڵکو بە دوای فێربون و زانستی ئەکادێمی سەماوەیە. خواستێکی زۆر بۆ سەما هەیە ئەوە نکوڵی لێناکرێت، بەڵام کام سەما و چ شیوە فێربونێك، ئەوەی بەردەوام دەبێت وەك لایەنی پێداگۆگی سەما جەختی لە سەربکەمەوەو دوبارەی بکەمەوە، ئێمە نابێت تەنها بیرلە چەندایەتی لە پرۆژەی سەمادا بکەینەوە، بەڵکو چۆنیەتی گرنگە، ناکرێت وەك هەموو ئەو بوارانەی تەنها لە بەر ئەوەی نیمانە ئیتر هەر چۆن بێت گرنگ نیە، بە بۆ بناغەی پتەو سەما کردن نابێت ئیتر بەردەوام بێت… ئەگەر دەمانەوێت لە ڕێگای سەماوە مرۆڤبونی کورد بدۆزینەوە و مرۆڤناسیمان پتەو بکەین، و ئەوجەستە پارچە پارچە بوە

له ترازانی فراوانتر بپارێزین و مرۆڤێکی نوێ لێدروستبکەین و لەگەڵ گۆڕانکاریە گەورەکانی ژیانی مرۆڤایە تیدابین، خۆ ئەگەر تەنها لە سەر ئاستی لۆکاڵی بێت، ئەوا سەما هیچ بونیاد نانێت جگە لە وێرانکردنێکی فراوانتری جەستەی تاکی کورد..پرۆژە گەلێکم هەیە، بەڵام پیویستی بە کات و پیویستی بە تێگەیشتن هەیە، لە لایەن ئە و کەسانەوە کە دەیانەوێت سەما ببێتە کولتورێکی زیندو، ئەو کەسانەی بە ڕاستی بۆ براودان بە سەمای ڕاستەقینە و دروست خەون دەبینن، چونکە سەما باشترین ڕێگایە بۆ ژیانەوەی هەمووخانە مردوەکانی کرێکی تاکی کورد، سەما دەتوانێت کرێك ئاشکرا بکات و لەو ڕێگایە وە بەرە و پێشیان ببات و هۆشیاریان بکاتەوە بۆ ژیانێکی باشتر و باڵاتر لە ئیستادا.

دواتاریکی … سەباح ڕەنجدەر

خودای سەد و یەك ناو
ئەو درەختانەی شەڵیان لەگەڵ بەر تەواو کردووە
نیگای هەمووانی لەسەرە
ئەو ئاوانەش کە مردوویان شووشتووە
لە وەڵامدانەوەی سڵاوی جوامێر و جوانەمەرگان
بەهرەیان وەرگرتووە و هەتاو و سرووشیان ڕژاوە
چەند لکە دارێکی لە ڕەگ و پژوپێوە
باش ناسراو و لەگەڵ خەیاڵی خۆیان بەئاشتی ژیاو
لەسەر گۆڕێکی کراسی ئاسمان لەبەر کردووە داندراون
ڕێبوارێکی دڵپڕی گۆڕێڵە لەدەست بەربووش
دوو نانی لەسەر کێلەکان هەڵخستووە
لەسەر چۆکان بەدیارییەوە دانیشتم
تەماشای سەرزەمینی بەختەوەریم کرد
هەردوو دەست و هەردوو چاوم
بەتاڵ
بەتاڵ
بەتاڵ
بەتاڵ
دوای ناشتنی ئەستێرە لەناو تەم بە دەنگی تەواو تاساو و بە کوڵ و

دڵ
داوام کرد لێمگەڕێن خانوو و بانی ئەم کراسی ئاسمان لەبەر کردووە
چەند بە جۆلانەی هەژاوە
لەناکاو دەنگی کەوتنێکی ترسناك
ئەم دەوروبەرەی ڕاچەناند و بەردی بن گۆمی دەرھێنا
ئەم دەست و ئەو دەستی ڕێگاوبانی ئەو دنیا
چەند بە دار و بار و میوەیە
ئەرێ لە بەهەشت گۆڕستان هەیە
یان وەرزەکان کامیان دەزگیرانی
کامەیانە و کامیان
فەرمانڕەوایە و توانای پێشبینی لە خۆیدا پاشەکەوت کردووە
کێلنووس بۆنوبەرامەی ڕێگاوبانی وەرزەکان
دەناسێت و پێی لەناو تەشتێك ئاوی شیرتێن دێنێ و دەبات
بەرانبەر مانگی هەڵاتوو یان دواتاریکی
دەمی پڕ هاواری کردووەتەوە
ڕستە لە سام□ و خوانی بێ دەنگ ڕاماوم بۆ کام ناو بەکاربهێنم
عەباس سابیر حەسەن 2012\12\8
گەرمایی دەستی لەناو دەستم ساردبووەوە
هەتاو تێکەڵ بەئاوبوو
درووێ ب□ تێکەڵبوونەوە و ڕۆح چاندنەوە
خوێن و گۆشتیش بەخۆڵ
لەو ڕووداوەوە زانیم خەم سەری تێکردووم
بۆم نییە لەمەوبەدوا بیر لە شەیە دارینەکەی دایکم بکەمەوە
پرچم تەڕبکات و بمنێرێتە بەرکار و بەرخ و ڕادوێم بە ملەوە بکات
یان بە دەنگی بەرز کۆترەکانی حەوشە
هەڵفڕێنم و بە ئەستێرەی باڵداریان بزانم
یانیش جووجکەکانی بۆ کۆبکەمەوە و لە کۆلارەیان بپارێزم
مریشکەکانیشی بۆ هەڵدەمە سەرلکی دارتووەکەی حەوشەمان
با□□ەیەك بە خورما و هێلکەی کوڵاو لەگەڵ خۆت ببە
سێبەرت لەسەر لە گۆڕی باوك و دایکمان ڕاگرە
گرانایی سەر سینگیان بکە هەویری کولیچەی جەژن
لەم گۆڕستانەدا هەموو شتێك هێلانەی باڵندەی نۆبەرەن
گوێیان بۆ ئەوپەڕی هانا سووك کردووە
بریسکانەوە بۆ ئەستێرە ڕژاوەکان دەگەڕێتەوە
قوڵپەقوڵپ بۆ کانیی گەنجبوونەوە دەگەڕێتەوە
ڕوونا کی بۆ هەردوو دیوی چیا دەگەڕێتەوە
ئاوازی نەرم بۆ دەنگی خودایی دەگەڕێتەوە

كراسی ئاسمان لەبەر كردوو لە گ□□ك
گ□□كی چاو هەزار نیگا لەناو جێماو دێتەدەرێ
لە ئەو سەری ژیانەوە بۆ ئەم سەری ژیان
بۆ دوو بازی هەڵفڕێندراو دەڕوانێت
فڕیون بۆ ئەوەی پشووبدەن
ئاسمانی بەپێروو لە چاوی كراسی ئاسمان لەبەر كردوودا
لە خوانی بەتاڵ بچووكترە
لە خوانی پڕیش گەورەترە و لە ژێر پێڵوویدا شاری گڵۆپمان نیشان دەدا
داوای كەشتی نووحی كرد
درەنگ گەیشت
مردن لەپێناو گەیشتندا هیچ كاتێك زوونییە
لە شوێنێكی چاوەڕوانكراودا
ئێستا باڵندەیەك دەنووك لە ئاو نزیك دەخاتەوە
ئاوی سەرەمەرگ بدا بە برایەكەی
ئەمە هەموو شتێكە
هەموو شتێك
ئا ئا هەموو شتێك
هەموو شتێك لە شوێنی چاوەڕوانكراودا دەردەكەوێت
دەركەوتن و تاڵی ژیان ئاشنای سرووش وەرگرتنی كردین
سرووش سەرەتای ژیانە و شەرابێكە بەڵێندەر و بەڵێن پێدراو
قوڕگم لەتاو بازی ناو تۆڕ و زاخاوی خەنجەر گیرا
دڵیشم لەناو دەركەوتن و تاڵی ژیاندا پێستی تەنك دەبووەوە
دڵبینابووم دڵبینا
ڕۆشنایی دیدار لە دڵبینادا گرشە گرش دەكات
ئێمە ئەو تەرمە كراسی ئاسمان لەبەر كردووە
دەخەینەوە سەر بەروانكەی منداڵی و زینی پاسكیلەكەی
تا كەروێشكە خرپنەكانی لە ئاوخواردنەوە دەگەڕێنەوە
چاوەڕوانی زۆری ناوێ
سەرچاوەی ئاو لە ماڵەكەمانەوە دوور نییە
برام برام برام برام
ئەرێ هاوار بۆچی هەیە
بەهەشت دڵبەرێكە جوانییەكی سادە و گەرم و پڕجووڵەی هەیە
ئاشق بۆخۆی ڕادەكێشێت
مردن لەپێناو ئەشقدا هیچ كاتێك زوو نییە
ئەرێ ئارەزووی سێبەر كە زەوی دادەپۆشی كێڵگە بۆ وابەپیت بووە
دنیاش بۆ وازوو تاریك داهات

ئەو درەختانەی شەڵیان لەگەڵ بەر تەواو کردووە
نیگای هەمووانی لەسەرە
ئەو ئاوانەش کە مردوویان شووشتووە
هیچیان لە هەتاو و سرووش نەپرسیوە
چەند پێشنیارێکیان هەیە و بەهرەیان لە دڵ وەرگرتووە
منیش لەپی هەردوو دەستم بە دەموچاوم دادەهێنم
بۆنوبەرامەی بەهرە تێکەڵی هەوای سییەکانم دەبێت
خودای سەد و یەك ناو
ئەو درەختانەی شەڵیان لەگەڵ بەر تەواو کردووە
نیگای هەمووانی لەسەرە
ئەو ئاوانەش کە مردوویان شووشتووە
لە وەڵامدانەوەی سڵاوی جوامێر و جوانەمەرگان
بەهرەیان وەرگرتووە هەتاو و سرووشیان ڕژاوە

شاجوانی زانکۆ و ریکلامێکی بەهێز بۆ دکتۆری جوانکاری ... یەریڤان شەهید شاسوار

لەم چەن ساڵەی دویدا زانکۆکان لە ناوەندی ڕۆشنبیری و کێبرکێی زانستییەوە گۆڕا بۆ ناوەندی خۆنمایشکردن بەداخەوە . لای من هەموو مروڤەکان جوانن بەتایبەت ئەوانەی جوانیان لە هەڵسوکەوت و مامەڵەیاندا ڕەنگ دەداوەتەوە.
جوانترین خوێندکاری زانکۆیش ئەو خوێندکارەیە کە لە گەڵ بەردەوام بونی لە خوێندن کارێک ئەکا بۆ دابین کردنی بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەی . جوانترین کچیش ئەو کچەی کە هێشتا روخساری دکتۆری جوانکاری نەبینیوە هێشتا خاوەنی لوتی راستەقینەی خۆیەتی هێشتا بە حزوری بوتێکس و فیلەر نەگەشتوە ئەو کچەی کە سادەی لە ئاوەوە وەرگرتوە ئەو ئاوفرەتەی هاوڕێی کتێب و ژیان دوستیە نەک ئەوانەی هەر ڕۆژەی بە جلێکەوە هەر ڕۆژەی بە رەنگێ قژێکەوە نمایشی جەستەی نیمچە ڕوتی خۆیان ئەکەن .

بەداخەوە زانکۆ لە گۆڕاندایە من ناوی نانێم گۆڕانی بەرەو پێش چونی زانستی . بەڵکو وا خەریکە ئەبێت بە بازارێک بو ڕیکلامی جوانترین و گرانترین مۆدێلی ئۆتۆمب□ل ركورت ترین و تەسک ترین تەنورە بوە بە بازاڕی ڕیکلام بۆ مارکەکانی میکیاج و نمایشە سەیرو سەمەرەکانی کـوران . ئەگەر زانکۆ بەم شێـوەیە بەردەوام بێ لە داهێـنـان ئەبێ ناوبنری مەڵبەندی ڕیکلام و نمایشگای بەرزترین مۆدیلی کاڵا .

بەداخەوە زانکوکانی ئێمە لە ڕیزبەندی زانکۆکانی جیهاندا ئەبێ لە دوای دواوە بۆی بگەرێیـت لە جیـاتی یەک پۆشـی و گەڕانەوەی شکۆی ناوەنـدی زانسـتی و ئەکـادیمی بۆ زانکۆ لە جیـاتی پێشبڕکێ بۆ بەرزکـردنەوەی ئاسـتی زانسـتی و معریفـی وا پێشبڕکێـی جـوانترین نەشتەرگەری تەجمیل وناسکۆڵەترین ڕوخسار ئەکرێ بۆیە ئەی ئەو کەسەی وێڵی دوای نان و ژیانی تو لە ڕیزی نەویستراوەکانی بەڵام لای من دەستی شەقاربووت هەموو زانکۆکانی دونیا دێنێ . تکایە فریای زانکۆکان کەون خوێندکارەکان بەرەو هەڵدێر مەبەن

سەردار و شیر و كەڵەك … عەزیز ڕئووف

1

سەردار قادر

سەردار قادر دەستی لە پۆستی پارێزگار کێشایەوە. ئەمەش بۆ خودی سەردار شایەنی لەسەر وەستانە و دەکرێت وەك کردەیەکی شەخسی وێنا بکرێت کە کەسێك جورئەت بکات بڵێت دەسەڵاتم نیە و دەکشێمەوە. بەڵام ئەمە لەسەر سیاسیەتی بزوتنەوەیەك هەژمار ناکرێت وەزیرەکانی لەماڵەوەن و جورئەتی دەستلەکارکێشانەوە ناکەن. کە وتمان بەشداری دەسەڵات مەککەن و مۆدێلێکی سیاسی نوێ بن، کۆیلەکان هێرشیان دەخستە سەرمان، کە ئێستا دەست لەکار دەکێشنەوە هەر ئەم جۆرە لە کۆیلەی حزبی دەسخۆشی لە سەردار دەکەن. بەکورتی تێم بگەیەنە سیستەمی حوکمڕانی هەناسەی ئەوەی تیایە کاری تێدا بکەن یان نا؟ پارلەمان پەکی کەوتووە کەس جورئەت ناکات دەست لەکار بکێشێتەوە،

کەچی دەسخۆشی لە سەردار دەکەن. من نازانم ئەم بزوتنەوەیە چی دەکات، بەڵام ئەوە دەزانم لە دەستلەکارکێشانەوەی پارێزگار و مانەوەی وەزیرە دەرکراوەکان و پارلەمانتارە بێکارەکانی پێمان دەڵێت ئەم هێزە لە چ پاشاگەردانیەکی گەورەدا دەژی و لە چ بەتاڵیەکی فکری و لە چ دۆخێکدا دەژی کە نە توانای بڕیاردانی هەیە و نە دەزانێت بەڕاستی دەیەوێت چی بگۆڕێت.

2

شیر و دایبی

بەبەرچاوی گەرمیانیەکانەوە خەڵک دەکوژرێت، ڕۆژنامەنوس لە باوەشی دایکیدا خەڵتانی خوێن دەکرێت، کەچی هاوسۆزن بۆ کەسێك شیر و دایبی دزیوە. لەو گەرمایینەوە قەتاری تەنکەرە نەوتەکان بەبەرچاوتەوە دەڕوات کەچی وەیش تۆ عاتیفەت جوڵاوە باسی نیو کیلۆ قوتوی شیر دەکەی، بەبەرچاوی هەموو دنیاوە کۆی کۆمەڵگەی کوردی بەدەست نوخبەی سیاسیەوە ئەتك کراوە دەنگ ناکەی، ئێستا سۆز و عاتیفەت جوڵاوە و باسی شیر و دایبی دەکەی، ئەم پیاوە بکوژرایە بارتەقای دزینی شیر و دایبی سۆزی خەڵکی نەدەجوڵاند و هێرش نەدەکرایە سەر دادگا. ئیتر دوێنێ سەرەی تەندورستیە و ئەمڕۆش سەرەی دادگایە قسەی لەسەر بکەیت و پاش هەفتەیەکیش هەموو شت بیر دەچێتەوە و هیچیش ناگۆڕێت.
کەی یاسا بوونی هەبووە تا لەسەر ئەم برادەرەی کە شیری دزیوە بە ناقانوونی وەسف بکەین. کوری سەرۆکی عەشیرەت لەژێر کەوای حزبدا لە شاری سلێمانی هاوڵاتی دەکوژێت و کەسیش دەسگیری ناکات و کەسیش لەم شارە نە کەمپەینی کرد و نە باسی بێقانوونی کرد. خوێنی هاوڵاتیەك گرنگە یان حوکمی یازدە ساڵ بۆ هاوڵاتیەکی تر؟
جەستەی سیستەمی حوکمڕانی هەرێم نەخۆشی سەرەتانی گرتووە کەچی تۆ باسی ئازارێکی پەنجەکانی دەکەی.

3

مەلا عەلی کەڵەك

ئیتر چی لات و پوتە بەناوی میدیای ئازادەوە بیهێنە سەر شاشە، مەلا عەلی لاکۆڵان بە خۆی و خورافاتەکانیەوە بێنە سەر شاشە و لەبەرچاوی خەڵك میز و شیر تێکەڵ بکات و بیخواتەوە، خەڵك مەشغوڵ بکە بەوەی کە کێ سەردانی دەکات و چ ئامێرێك بەکار دەهێنێت، تەنانەت پارلەمانتارێکی ئافرەت سەردانی دەکات و دەسخۆشی لێ دەکات کە چاك بۆتەوە. مەملەکەت سەرقاڵ بکە بە عەلی کەڵەك و کلینێکس و نەخۆشەکانی، لەولاشەوە نەخۆشخانەکانت پڕ بکە لە ژەهری دەرمان و

قۆڵی منداڵ ببڕەوە. لە هەولێر بۆ یاری کلاسیکۆ دۆشکە لە ماڵەکانەوە تەقە دەکات، بەڵام سەردەشت عوسمان دوو دێڕ بنوسێت دەکوژرێت و ئازادی قسەکردن قەدەغەیە.
ئیتر عەسری وەستانە لەسەر شتە بێکەڵك و بێسودەکان. ئیتر عەسری ئەوەیە کەیسە گەورەکانمان بیر بەرنەوە و سەرقاڵمان بکەن بە کردەگەلێکەوە کە ڕوودان و ڕوونەدانی،بوون و نەبوونی هیچ لە دنیای ئێمە نە دەگۆڕێ و نە دەسکاری دەکات.
هەر خۆت مەلا عەلی کە□ك بکە بە پاڵەوانی شاشە و دواجار هەر خۆت بچۆ دەسگێری بکە و بە خەڵك بڵێ بێ یاسایی قەبوڵ ناکەم.

نیشتیمان لە لێواری دەسەڵاتی حزبدا … بەختیار محەمەد

هەر دەسەڵاتێك (وەك دەسەڵاتی سیاسی ئێمە) هێندە نادادپەروەر بێ، ناکرێ خەڵك بۆ هیچ شتێك متمانە و باوەڕی پێی هەبێ؛ ئەمە سەرچاوەی نائومێدیی زۆری ئێمەیە لە سیاسەتەکانی ئەم دەسەڵاتە؛ ئەو دەسەڵاتەی، کە سەرکردە و حزب بە هیچ شتێك ناگۆڕێتەوە؛ ئەمەش بە مانای وشە تراژیدیای ژیانی سیاسی هاوچەرخی ئەم سەردەمەی کوردە‌.

تا ئەم عەقڵییەتە هەبێ، ئەستەمیشە دەوڵەت بۆ کورد دامەزرێ: دەوڵەت نیشتیمانپەروەران دەتوانن دایمەزرێنن، نەك حزبپەرست و سەرکردەپەرستان؛ دەوڵەت ئیرادەیەکی سیاسی بەهێزی مێژوویی نیشتیمانپەروەرانەی دەوێ، نەك ئیرادەی سیاسی حزبگەرایی و ناوچەگەرایی؛ دەوڵەت واقیعێکی سیاسی نیشتیمانیی و نەتەوەیی دەوێ، کە دۆخی سیاسی دابەشکراوی ناهەمواری ئێستای کوردستان (لە نێوان دەڤەر و حزبدا) تێپەڕێنێ (واتە دۆخە زاتییەکەی ئیرادەی سیاسی ئێستای دەسەڵات و دەسەڵاتدارانی سیاسی کورد)؛ ئەو ئیرادەیەی، کە ئامادەیە سازش لەسەر هەموو شتێکی کورد بکا لە بەرانبەر داگیرکەرانی، بەڵام ئامادە نییە هەرگیز هیچ سازشێك (بۆ بەرژەوەندییە باڵاکانی خەڵکی کوردستان) لەسەر دەسەڵاتە حزبیی و پێگە حزبییەکەیدا بکا. بەداخەوە ئەم عەقڵییەت و ئەم ئیرادە سیاسییە هیچ گەشبینییەك بە ئێستا و بە داهاتووی ئێمە نابەخشێ.

وەك دەبینین، ئەم عەقڵییەتە لە پێناو پێگە و نفووزی حزبیدا ستەمێکی زۆریش لە کەمینەیەکی ئایینیی کوردی وەك ئێزیدی دەکا. ئەم عەقڵییەتە ئەم کەمینەیەشی بە شێوەیەکی ترسناك بەش بەش و پارچە پارچە کردووە (هەر حزبە و ئەم کەمینەیە وەك یاری پەت پەتێن بۆ لای خۆی ڕادەکێشێ)… ڕاستییەکەی نەتەوە بە یەکگرتوویی سەردەکەوێ، نەك بەم دابەشبوونە حزبیی و ناوچەگەریی و خێڵەکییە، کە ئێستا بە شێوەیەکی مەترسیدار لە باشووری کوردستاندا دەگوزەرێ.

ئێرە بەنگلادیش نییە … هونەر جەمیل

بەهێنە . بەرچاوی خۆت زۆربەسانای لەخۆت بپرسە بڵێ ئێرە بەڕاست گەر من هاوڵاتێکی بەنگلادشی یا نیپاڵی بومایا دزینی چەن قوتویەک شیر یا دایبی ئاوا دەبووە باسی ڕۆژ. بێشک لەوە دزی کردن بۆ دایبوشیر یان بۆ تەنەکەیەک ڕۆن یان بەچەن نانێک ..شتێکی ئاساییە ئاخر لەوە ژیان هێندە قورسە کە داهاتی تاک بەشی ژەمە خۆراکێک ناکات ..هەکارەکەشی دەسەڵات نییە لەوە .ژیان سنووردارە دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن بەئەرکی خۆشی هەستاوە بەڵام لە خاکێکی بێ خێرو بێر کە هیچ سەرچاوەیەکی داهاتی نەبێت جگە لە کشتوکاڵ هەرئەمە ی لە سەوز ئەبێت .خەلە پاڵیشیا وە بەرهێنا هەیە بەڵام زۆری ژمارەی دانیشتوانو بچوکی ڕوبەری وڵاتو کەمی سەرمایە ڕێگاکانی پارەدارکردنی خەزێنەی وڵاتی بەرتەسکو دژوارکردووە .
کشتوکاڵێکی کەم لەسەر زەویەکی بچوك ..هەردەتوانێت ئەوە دابین بکات ..لێرەداویستم کەمێک دەوڵەمەندی بدەم بە بابەتەکەم بەوەی کەمێ بەراوردی بەنگلادش بکەم بەئێرە ..بەڵێ وتمان گەر کەسێک بە هۆی نەبونی بژێوی ژیانەوە لە بەنگلادش دزی بکات ئاساییە . ئەی ئەگەر لەسوید یالە نەرویج ئەمە ڕویدا چی؟ بێشک لەوڵاتێکە پێداهاتو سامانی وەك نەرویجوسوید ئەم حاڵەتە ڕوبدات کارە ساتە چونکە ئەوە مانای ئەوەیە کێشەیەک لە سیستمی بەڕێوبردنو دابەش کردنا هەیە .
لەنێوان بەنگلادیشو سویدا کوردستان یاخود هەرێمی کوردستان وەك وڵاتی سێیەم باس دەکەم .. لەم چەن ڕۆژەی ڕابردودا هاوڵاتییەک لە کفری بەهۆی ئەوەی چەن جارێک دایبیو شیری بۆ مناڵەکەی دزیوە .

لەلایەن دادگای کفرییەوە سزای یانزە ساڵ زیندانی بەسەردا سە پێنرا
..ئەمە لە کاتێکـدا یە کە بەرپرسـانی وڵـات خۆیـان ل□ بەرزترینـو
خۆشترین شوێنەکانی وڵات دەژین ..هەریەکێکیان بە پارەی دزی خاوەنی
ملیۆنـان دۆلارو ڨ□□ـای گـران بەهـان چـی لێـرە چـی لەدەرەوە
..هەریەکێکیان گەر دۆسییە یەکی شەفافی بۆ بکرێتەوە چەندین دۆسێی
دزیو گەندەڵی بەسەرا ساغ ئەبێتەوە .ئەمە جگە لە لە بەفیڕۆدانی
پارەوسامانی وڵات ..تۆسەیری ئەم تراژیدیایە من گومانم لەوە نییە
دەســەڵاتی داد وەری لێـرە ســەربەخۆو داد پەروەر بێـت .بێشـک ئەم
دەسەڵاتە خۆی پ□□□تی لە گەندەڵی دادوەرەکان زۆربەیان کەسی حیزبێن
.بەرپرسەکان لە بەغدایەکی پڕکێشە لەسەردۆسەی گەندەڵی دەردەکرێن .
سەرۆکی حوکومەت تۆمەت بارە بە پارەی خوراوی دوساڵی خەڵک ئەمە جگە
لەو هەمو گەندەڵییە ئیدارییەی لەسەرێتی ئەمانەو دەیان کێشەو
کارەساتی تر کە ئەم بەرپرسانە وەک پەتا ڕۆژانە بەریان داوەتە
گیانی ئەم خەڵکە .. دەبو داد وەرەکان پیشەییانە دورلە مەحسوبیەت
دورلە لایەن گری دەبو هەموان بە یەک پاکیج بەیەک دۆسیە سەدان
بەرپرسی ئەم هەرێمە ڕاپێچی داد گاو زیندانە کان بکەن دەبو داد
وەرەکان بگەڕانایە بەدوای هۆی دروست بونی پەتاکە نەک بێ گەڕانەوە
بۆ هۆکاری پەتاکە دەرمان بۆ پەتاکە بنوسن .. دەمێکە هاوارێکی
بەرز لە خەم خۆرانی وڵاتەوە دەدرێ بەگوێی دەسەڵاتا بەوەی ئێوەی
بە دزینو کەم تەجروبەیتان لە ئیدارەدانی وڵات کارەسات دە خوڵقێنن
..
بەڵێ کارەسات لەمە گەورە تر نا بێت .کوڕێك گورچیلەی خۆی دەفرۆشێت
تا دەس گیرا نەکەی بگوازێتەوە . خێزا نێک مناڵەکانیان لە خوێندن دا
دەبڕێنن .بەهۆی ئەوەی ناتوانێت . مەسرەفی خوێندنیان بکات .کچێک
بەهۆی ئەوەی چەن ساڵە زانکۆی تەواو کردووەو بێئیشەو باری بژێویان
خراپە خۆی سوتاند .. ئەمانەو دەیانو سەدان کێشەو کارەساتی تر
لێرە ڕویان داوە ..ئەمە لە کاتێکدا کوردستان ڕۆژانا نزیکەی هەشت
سەد هەزاربەرمیل ڕەوانەی بازاڕەکانی دەرەوە ئەکات . دەکرا لەپاڵ
بوژانـدنەوەی تەواوی کەرتەکـانی تـرو ڕەخساندنی هەلـی کـارو
دامەزرادنو دروست کردنی سەدان کارگە و شەریکات ..ڕەوشێک بخوڵقێنن
کە هەرگیس کەس ناچارنەبێت لەبەر دایبیو شیر تەنەزول بکات .. بۆیە
ڕەوانییە . هەلـی ئەوەت هەبێ بتــوانی وەک سویــدو نەرویــج خۆش
گوزەرانی دابین بکەیت . بەڵام ژیانێکی بەنگلادیشی بەڕەوا ببینیت
بۆ هاو نشتیمانیە کانت.

خەونم چڵە زەیتوونێكە ... ستار ئەحمەد

چڵی زەیتوونێك لەدڵم گیربوو
زامێك چوون نیگات
لەرۆحما شین بوو
بۆ ی□ لەتیلەی دیدەی تۆوە
لەرەنگەكان دەڕوانم
شەپۆلەكان شی دەكەمەوە
كەچمكی وشەیەك دەگرم
دەبمە شیعرێكی كەسك و
لەجوانیتا دەتوێمەوە
هەناسەی گوڵێك
سێبەرت ماچ دەكا
بولبولێك بەسەر تەرمی وەرینەوە
دەتكەن بەژوانگەی هەلێك
دەست دەخەیتە
تابلۆی مەرگی ئەوینەوە
شەوانە
حەز بەماچی لاسكت دەكەم
حەز بەمژینی چرۆت و
بەژنی نێشاوی
شاگەڵای كەسكت دەكەم
من دەسووتێم
بۆ ئەوەی تۆ
زیاتر زیاتر باڵا بكەی
توندتر بەنێو رۆحما بچی
زۆر راماوم
نازانم بۆ
لەلوتكەی بڵندی خەون و
ئاڵای شەنگی عەشق دەچی